

A Kúria a dr. Tóth István ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Kardi Judit ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelensége, özvegyi haszonélvezeti jog megállapítása iránt a Budai Központi Kerületi Bíróságon 2.P.XII.22.622/2006. számon megindított perében a Fővárosi Bíróság 44.Pf.632.944/2011/3. számú jogerős részítőlete ellen a felperes által 61. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Bíróság 44.Pf.632.944/2011/3. számú jogerős részítőletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alpereseknek személyenként 30.000 (Harmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen a részítőlet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az örökhagyó 2000. augusztus 15-én végintézkedés hátrahagyása mellett elhunyt. A felperessel 1999-ben kötött házasságot. Az alperesek az örökhagyó előző házasságából született gyermekei. A 2000. május 6-án kelt írásbeli magánvégrendeletével a tulajdonát képező ingatlanát az alperesekre, ingóságait a III-IV. rendű alperesekre hagyta. A közjegyző a megismételt hagyatéki eljárás során a **G.A.** - testvére - által csatolt végrendelet alapján a 1164.Kjö.74/2005/19. számú hagyatékátadó végzéssel a hagyatékot az alperesek részére átadta.

Az örökhagyó 1997-től kezdődően súlyos alkohol-fogyasztóvá vált, az alkoholelvonó kezelések nem jártak eredménnyel. 2000 januárjában alkohol dependencia, kevert személyiségzavar és hepatopathia diagnózissal került felvételre a Kórház Pszichiátriai és Rehabilitációs Osztályára.

2000 tavaszán ügyvéd útján házasság felbontása iránt keresetet terjesztett elő. 2000 május 7-től 16-ig a Kórház Belgyógyászati Gasztroenterológiai Osztályán állt gyógykezelés alatt aethylismus chronica, hepatopathia alcoholica, praedelirium, exogen típusú zavartság és fractura number humeri 1.s. diagnózissal. Május 9-én

pszichiátriai vizsgálaton vett részt, amelyre a 8-án észlelt zavartsága miatt került sor, majd május 16-tól június 6-ig a Kórház Pszichiátriai Osztályán állt kezelés alatt. Az igazságügyi orvosszakértő megállapítása szerint a tudatzavara alkoholmegvonási tünet. A kórházi kezelés befejezését követően gyermekeivel még külföldre utazott.

A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy a 2000. május 6-án kelt végrendelet érvénytelen, továbbá, hogy a perbeli ingatlan özvegyi haszonélvezeti jogát törvényes öröklés jogcímén megszerezte. Érvénytelenségi okként hivatkozott arra, hogy a végrendeleten szereplő névaláírás nem az örökhagyótól származik; a végrendeletkezés időpontjában belátási képessége teljes egészében hiányzott, cselekvőképtelen állapotban volt; tisztességtelen befolyással készítették a végrendelet megtételére; végül hivatkozott a III-IV. rendű alperesek, valamint dr. **G.L.** és a végrendeleti tanúk közreműködésére is. Másodlagosan kérte annak megállapítását, hogy az ingatlan tulajdonjogának 1/5 részét házastársi vagyonszövetség, illetőleg törvényes öröklés jogcímén megszerezte; az alpereseket lakáshasználati díj megfizetésére kérte kötelezni.

Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, vitatták a felperes által felhozott érvénytelenségi okok fennállását.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 213.§ (2) bekezdése alapján hozott - kiegészített - részítéletével az özvegyi haszonélvezeti jog megállapítására vonatkozó keresetet elutasította.

Indokolásának jogi okfejtése szerint a felperest terhelte annak bizonyítása [Pp. 164.§ (1) bekezdés], hogy az örökhagyó végrendelete megtételekor, 2000. május 6-án belátási képességgel nem rendelkezett. Ítélezése alapjául elfogadta a szakértőként kirendelt igazságügyi orvosszakértő aggálytalan és alaposnak tartott véleményét, melyet a szakértő a rendelkezésére álló teljes előzményi orvosi dokumentáció alapján adott meg. Az orvosszakértői véleményben megállapítottak szerint az örökhagyó 2000. május 6-án, a végintézkedés megtételekor teljes mértékben rendelkezett az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel.

A felperes nem bizonyította továbbá az örökhagyó végrendeleten szereplő aláírásának hamisított voltát sem. Az igazságügyi írásszakértő aggálytalan szakértői véleményét - amelyet a rendelkezésre álló nagy számú összehasonlító írásminta alapján, továbbá a bíróság által egy előző perben érvénytelennek megállapított végrendeletet is vizsgálva adott - ítélezése alapjául elfogadta. Az írásszakértői véleményben megállapítottak szerint a vitatott aláírás és az írásminták között alapvető eltérések nem voltak tapasztalhatók, a vonalvezetés hanyatló színvonala az író személy romló mentális állapotával,

mozgáskoordinációjának zavarával indokolható. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a perbeli végrendeleten lévő aláírás az örökhagyótól származik. Szükségtelennek ítélte a felperes által indítványozott további bizonyítási eljárás lefolytatását, ezért mellőzte a szakértői vélemény kiegészítésének elrendelését. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a felperes nem bizonyította továbbá a Ptk. 649.§ (1) bekezdés c) pontjában foglalt, valamint a Ptk. 685.§ b) pontjában foglalt érvénytelenségi okok fennállását sem. Nem bizonyította, hogy az általa megnevezett személyek a hagyaték megszerzése céljából elmeállapotát kihasználva vették rá az örökhagyót a végrendelet aláírására. A végrendeleti juttatásban részesülők az örökhagyó leszármazói és mint ilyenek nem egyenesági leszármazói sem a végrendeleti tanúknak, sem az örökhagyó testvérének, következésképpen a közreműködés feltételei nem állnak fenn.

A felperes által benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság kiegészített részítéletét helybenhagyta, lényegében annak helyes indokaira hivatkozással.

A fellebbezés kapcsán kifejtettek szerint az írásszakértői véleményt maga is alaposnak és aggálytalannak tartotta, különös tekintettel arra is, hogy az írásszakértői vélemény 27 darab írásminta alapján készült. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény kapcsán hangsúlyozta, hogy az a teljes orvosi dokumentáción alapul. Kiemelte, hogy az orvosszakértő személyes meghallgatása során határozottan úgy nyilatkozott: „Nem merült fel olyan adat, mely szerint az örökhagyó a végrendelet készítés napján zavart tudatállapotú lett volna, a kórházban történt felvételnél tiszta tudatú volt, szellemileg nem épült le, téveszméi, hallucinációi nem voltak; az ittasság a cselekvőképességet nem befolyásolta, az orvosi dokumentációk pedig tudatállapotot befolyásoló gyógyszereket nem tüntettek fel.” Rámutatott, hogy az írásszakértő szakvéleményében írásképtelenségre nem utalt, a regresszív vonások megjelenése az örökhagyó írásképeiben nem jelentett írásképtelenséget. Ezért a másodfokú bíróság a további tanúk kihallgatására, újabb szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt mint szükségtelent, mellőzte.

A jogerős részítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság részítéletének keresete szerinti megváltoztatását kérte.

Hivatkozása szerint az ügyben eljáró bíróságok a jogvita elbírálásához szükséges körben a tényállást nem derítették fel teljes körűen: a hiányos, iratellenes, a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapuló tényállásból levont jogi következtetések

tévesek, ezért a jogerős részítélet megalapozatlan, jogszabálysértő. Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok döntésüket kizárólag az általa aggályosnak és megalapozatlannak tartott igazságügyi orvosszakértői véleményre alapították, amely nem orvosi adatokon alapul, hanem a tanúvallomások értékelésével tartotta fenn a szakértő véleményét, továbbá az ellentétes a 2000. május 7-ei zárójelentésben foglaltakkal, amelyben rögzítésre került, hogy az örökhatározó kórházi felvételére szédülés, gyengeség, valamint zavartság miatt került sor. Megítélése szerint az eljáró bíróságok indokolatlanul mellőzték az újabb igazságügyi orvosszakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát. Állította, hogy az eljáró bíróságok ezzel megsértették a Pp. 206.§ (1) bekezdésében és a Pp. 221.§ (1) bekezdésében foglaltakat. Nézete szerint tévesen állapították meg, hogy a perben jelentőséggel bíró időpontban az örökhatározó belátási képességgel rendelkezve tett jognyilatkozatot.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem alapos.

A Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a 275. § (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

A felperesnek a támadott jogerős részítéletet sérelmező érvelése azon alapul, hogy az eljáró bíróságok eljárási szabályt sértettek, mivel mellőzték - a szerinte - szükséges bizonyítékok beszerzését és a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével hozták meg döntésüket.

A Pp. 275.§ (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az előzőek értelmében a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének. Eljárási szabálysértést a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg.

Az adott ügyben az első- és a másodfokú bíróság is helyesen állapította meg a jogvita elbírálása szempontjából jelentős tényeket, körülményeket; döntését kellően megindokolta [Pp. 206.§ (1) bekezdés, Pp. 221.§ (1) bekezdés]. A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából ügydöntő jelentősége annak a kérdésnek az elbírálása volt, hogy 2000. május 6-án az írásbeli magánvégrendelet elkészültekor az örökhatározó rendelkezett-e az ügyei önálló viteléhez szükséges belátási képességgel.

Az eljárás során a felperest terhelte annak minden kétséget kizáró bizonyítása, hogy az adott időpontban az örökhagyó belátási képességgel nem rendelkezett, azaz állapotánál fogva cselekvőképtelen volt [Pp. 164.§ (1) bekezdés, Ptk. 17.§].

A cselekvőképtelenség állapotának megállapítása alapvetően szakmai kérdés. Ezért az eljáró bíróságok helyesen tulajdonítottak kiemelt jelentőséget a kirendelt igazságügyi elmeorvos szakértői véleményben foglaltaknak, amely a rendelkezésre álló orvosi zárójelentések, leletek alapján, az egész kórelőzmény ismeretében készült.

Az ítélezési gyakorlat egységes és töretlen abban a vonatkozásban, hogy a gondnokság alá helyezés nélküli cselekvőképtelenség megállapításához igen széleskörű bizonyítást kell lefolytatni. A belátási képesség teljes hiányának az adott helyen, időben és körülmények között kell fennállnia. Ehhez képest vizsgálni szükséges a nyilatkozat tartalmát, a nyilatkozó magatartását, más nyilatkozataihoz képest tanúsított és más személyekhez viszonyított magatartását. Az orvosszakértő meghallgatása önmagában nem elegendő abban az esetben, ha már nincs lehetőség az érintett személy megvizsgálására. Az adott esetben az orvosszakértő szakvéleményét a felperes észrevételeire választ adva megfelelően kiegészítette, azt személyes meghallgatása során a tárgyaláson megerősítette, szakvéleménye nem áll ellentétben az írásszakértői véleménnyel. Tény, hogy a kérdéses aláírás az átlagosnál alacsonyabb színvonalú, regresszívnek tűnő írómozdulatokkal megjelenített grafikum, a vonalvezetés hanyatló színvonala az író személy romló mentális állapotával, mozgáskoordinációjának zavarával indokolható, azonban a mintairásokkal egybevetve, közöttük alapvető eltérések nem voltak megállapíthatóak.

Összegezve: Az örökhagyó krónikus alkoholista volt, a végrendelkezésre megrendült egészségi állapotban került sor. Az alkoholelvonás okozta tünetként jelentkező tudatzavar azonban az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint nem jelentett cselekvőképeséget kizáró vagy korlátozó tényezőt.

A Pp. 182.§ (3) bekezdése szerint, ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy a helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér, a szakértő köteles a bíróság felhívására szükséges felvilágosítást megadni.

Az adott esetben nem volt két egymásnak ellentmondó szakértői vélemény, a rendelkezésre álló szakvélemények mindkét fokú bíróság megítélése szerint megalapozottak és aggálytalanok voltak, a szakértői véleményekkel szemben kétség nem merült fel, ezért a lényeges eljárási szabálysértésre történő felperesi hivatkozás minden alapot nélkülöz. Az eljáró bíróságok - mérlegelési

jogkörükben eljárva - mint süükségtelent helytállóan mellőzték a felperes részéről felajánlott további bizonyítási indítványokat; nem sértettek jogszabályt azzal, hogy nem rendelték ki másik szakértőt.

Következőképpen a végrendelet megtételekor a Ptk. 17.§ (1) bekezdésében foglaltakhoz képest az örökhagyó az ügyei viteléhez süükséges belátási képességének hiánya kétséget kizáró módon nem volt megállapítható.

Egyebekben pedig az eljáró bíróságok a bizonyítandó tényeket és körülményeket a maguk összességében helytállóan értékelték.

A másodfokú bíróságnak a közreműködés kapcsán kifejtett érvelése a Ptk. 685.§ b) pontja értelmében mindenben helytálló, ahhoz a Kúria részéről semmilyen indokolásbeli kiegészítésére nincs süükség [Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 254.§ (3) bekezdés].

A Kúria az előzőekben kifejtettekre alapítottan a másodfokú bíróság jogerős részítéletét - amely nem sérti a felülvizsgálati kérelem alapjaként hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket - a Pp. 275.§ (3) bekezdésében foglaltak alkalmazásával hatályában fenntartotta.

Az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperes - saját költségeinek viselésén túlmenően - a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése szerint köteles megfizetni az alpereseknek a felülvizsgálati eljárással felmerült költségeit.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

A felülvizsgálati kérelem tárgyaláson kívüli elbírálása a Pp. 274.§ (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2013. július 3.

Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke s.k., Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes előadó bíró s.k., Dr. Kiss Gábor bíró s.k.

Sipos

a kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző